

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

УДК 303.722.22
JEL: G31, L73, L81

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Гавриш Ольга Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент
Харківський торговельно-економічний інститут
Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків, Україна)
ORCID: 0000-0003-1438-7528
o.havrysh@hte.org.ua

Порсюрова Ірина Петрівна

кандидат економічних наук, старший викладач
Харківський торговельно-економічний інститут
Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків, Україна)
ORCID: 0000-0002-4903-8566
i.porsiuropa@gmail.com

За сучасних умов розвитку бізнес-середовища суб'єкти малого підприємництва відіграють важливу роль в економіці. Діяльність суб'єктів малого підприємництва спрямована на отримання прибутку у короткостроковій перспективі, і їх прибутковість указує на якість управлінських рішень. Рентабельність є якісним показником ефективності діяльності суб'єкта малого підприємництва, на основі отриманих результатів розрахунків приймають управлінські рішення, пов'язані з фінансовими ресурсами, тобто мають вплив на розподіл прибутку. Зважаючи на вищезазначене, актуалізується дослідження методики розрахунку показників рентабельності суб'єктів малого підприємництва у теоретичній та практичній площинах. У статті розглянуто особливості малого підприємства як одного із суб'єктів ринкової економіки, проаналізовано динамічні коливання їх кількості за 2010–2020 рр. та визначено причини змін організаційно-економічного характеру. Для фінансового аналізу систематизовано показники рентабельності, а саме розрахунок співвідношення чистого прибутку до рівня продажів, активів, власного капіталу і витрат, що характеризують ефективність діяльності малого підприємства та його фінансовий стан. На базі фінансової звітності діючого суб'єкта господарювання здійснено розрахунок показників рентабельності та охарактеризовано рівень його прибутковості та фінансовий стан. Практичну цінність становлять запропоновані заходи для фінансової стабілізації малого підприємства та напрями, що спрямовані на зменшення фінансових зобов'язань і збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Визначено резерви зростання прибутку суб'єкта малого підприємництва, що спрямовані на зміцнення його фінансового стану та соціальної сфери. Окреслено, що порядок використання прибутку малого підприємства визначає власник, та переважно прибуток розподіляється на економічний розвиток та соціальні потреби підприємства. Отримані результати дослідження повинні забезпечити поліпшення організації методики аналізу фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва та підвищити ефективність фінансового управління підприємством.

Ключові слова: суб'єкт малого підприємництва, прибуток, чистий прибуток, фінансовий результат, рентабельність діяльності, показники рентабельності.

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2021.2.5>

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Власників суб'єктів малого підприємництва цікавлять отриманий фінансовий результат, розмір прибутку та його максимізація. Проте залишаються проблемними питання подальшого розвитку бізнесу, використання прибутку для фінансування активів, планування і контролю фінансових результатів. За допомогою розрахунку показників рентабельності, які дають змогу визначити, наскільки ефективно підприємство використовує власні активи, капітал, основні засоби для отримання прибутку, зацікавлені користувачі інформації про суб'єктів малого підприємництва отримують вихідні дані про фінансовий стан підприємства, а власники – інформацію для при-

йняття управлінських рішень щодо розподілу прибутку та пошуку резервів покриття витрат. Таким чином, ураховуючи вищезазначене, актуалізується питання систематизації показників рентабельності суб'єктів малого підприємництва та на базі отриманих результатів розрахунку пошук резервів зростання прибутку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукова спільнота у своїх роботах розробляє це питання з позиції обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства (М.Ю. Аверіна [1], Т.І. Тесленко, Н.В. Конькова [8]), оцінки та прогнозування фінансових результатів діяльності малих підприємств (М.Д. Білик, Т.О. Білик [3]), обліку прибутку та складання фінансової звітності

у сільськогосподарських підприємствах (І.В. Баришевська В.М. Андрусик [2]). Досліджено теоретичні аспекти формування та обліково-аналітичного відображення фінансових результатів і методичні аспекти та особливості обліково-аналітичного забезпечення доходів, витрат та фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва (Т.С. Собченко (Кієва), О.П. Гнесь [7]). Проте, незважаючи на значні доробки науковців із цього напрямку дослідження, актуальними залишаються дослідження методики розрахунку показників рентабельності суб'єктів малого підприємництва та пошук резервів зростання прибутку.

Формування цілей статті. Метою дослідження є систематизація методичних підходів до розрахунку показників рентабельності та їх використання на базі даних фінансової звітності діючого суб'єкта малого підприємництва, визначення резервів щодо зростання прибутку через запропоновані заходи підтримки фінансового стану малого підприємства.

Методи дослідження. Для аналізу динаміки кількості малих підприємств, визначення тенденцій розвитку та розрахунку показників рентабельності суб'єктів малого підприємництва на основі фінансової звітності використовувалися загальнонаукові (аналіз, групування, порівняння, синтез, дедукція, індукція) та конкретно наукові (економічний аналіз, фінансовий аналіз, статистичний) методи.

Результати дослідження. Суб'єкти малого підприємництва залишаються одним із найбільш впливових суб'єктів господарювання в секторі економіки. В умовах євроінтеграції мале підприємництво є найбільш дієвим інструментом зростання обсягів національного виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг першої необхідності, вирішує першочергові проблеми зайнятості та належного рівня життя і розвитку суспільства.

Сфера малого підприємництва як одного із суб'єктів ринкової економіки характеризується низкою визначальних особливостей [4]:

- економічна відокремленість, незалежність суб'єктів господарювання щодо вибору напрямів та методів управління, проте необхідність урахування кон'юнктури ринку та нормативно-правового забезпечення;
- відповідальність за прийняті рішення, вплив наслідків та пов'язаних із цим ризиків;
- орієнтація на комерційний успіх, що передбачає, головним чином, максимізацію прибутку, реалізацію власних ідей стосовно пріоритетного напрямку розвитку господарської діяльності. Із задоволенням власних інтересів мале підприємство створює умови для досягнення суспільного добробуту.

За даними Державної служби статистики, у 2019 р. було зафіксовано 362 328 одиниць суб'єктів малого підприємництва, що на 7% більше, ніж у попередньому році, з яких 82,3% становлять мікропідприємства. Проте в 2020 р. кількість суб'єктів малого підприємництва порівняно з попереднім періодом зменшилася на 1,8%, ці зміни відбулися за рахунок впливу пандемії на умови ведення бізнесу. На рис. 1 наочно представлено динаміку кількості вітчизняних малих підприємств за 2010–2020 рр.

Проте необхідно зазначити, що в період 2016–2019 рр. спостерігається позитивна динамічність розвитку суб'єктів малого підприємництва на території України, яка зумовлена низкою причин організаційно-економічного характеру:

- відбувається значний вплив суттєвих організаційно-технологічних змін, у результаті яких відбулася трансформація співвідношення між великомасштабними та малими виробництвами, зокрема процеси диверсифікації, модернізації виробництва, реструктуризації, раціоналізації структури зайнятості;

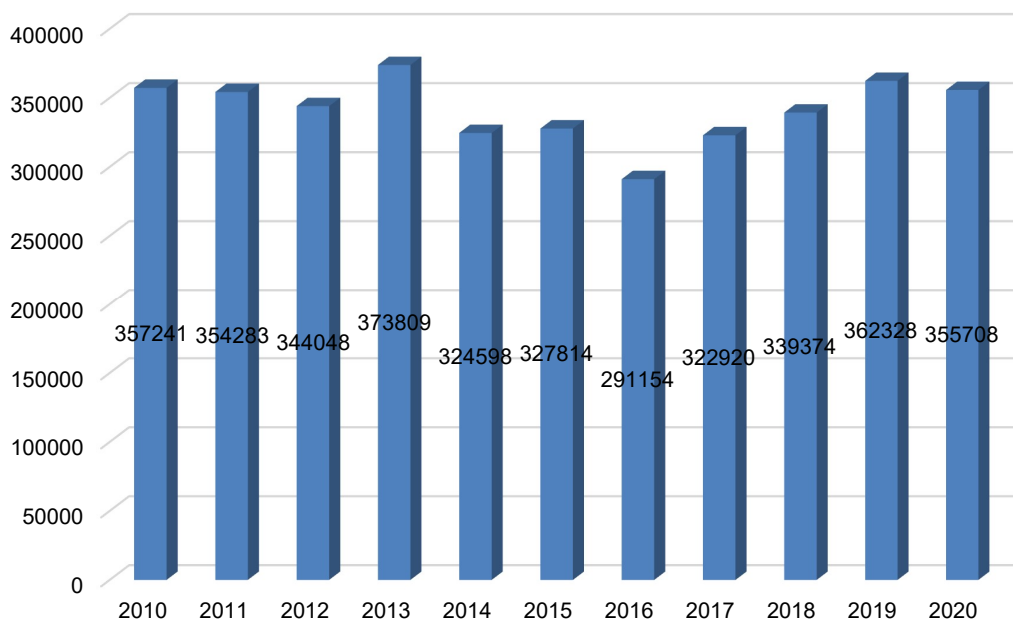

Рис. 1. Динаміка кількості суб'єктів малого підприємництва України у 2010-2020 рр., од.

Джерело: [6]

– сформувалася нова схема розподілу праці, пов'язана з динамізмом ринкового середовища, явищами глобалізації, розвитком інформаційно-комунікаційного середовища тощо;

– розвиток конкуренції на ринку дав змогу суб'єктам малого підприємництва в повному обсязі використати свої інноваційно-технологічні переваги [4].

Таким чином, позитивні тенденції розвитку суб'єктів малого підприємництва впливають на розширення ринку необхідними товарами широкого вжитку як на кількісному, так і на якісному рівні, що сприяє розвитку національної економіки. Пропонуємо розглянути розвиток оптової торгівлі на прикладі діючого суб'єкта малого підприємництва «ТОВ «ЕКОЛІС», що займається оптовою торгівлею деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням (основний вид діяльності); лісопильним та стругальним виробництвом; виробництвом дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів (інший вид діяльності). Розвиток цієї галузі викликаний попитом організацій-забудовників, торгових підприємств та населення в якісній продукції. Джерелами фінансування проєкту з розширення торгівлі є власний і залучений капітал, а саме прибутки, кредитні ресурси тощо.

Фінансова звітність є необхідним і важливим складником інформаційного забезпечення фінансового аналізу, планування та прогнозування господарської діяльності суб'єкта малого підприємництва. З її використанням можна не лише зробити висновки про діяльність підприємства в минулому, оцінити перспективи розвитку та розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності його діяльності в майбутньому, а й оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності, проаналізувати механізми управління власним капіталом та прибутком. За даними фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва «ТОВ «ЕКОЛІС» проаналізуємо динаміку зростання показників, а саме абсолютні та відносні зміни за 2018–2019 рр. (табл. 1).

За даними табл. 1 встановлено, що чистий дохід від реалізації продукції у 2019 р. зменшився на 9,7% та становив 27 310,9 тис грн. Загальна сума доходів у звітному 2019 р. зменшилися на 3 085,4 тис грн порівняно з 2018 р. Загальна сума витрат збільшилася на 2 505,5 тис грн та становила у 2019 р. 25 526,0 тис грн. Діяльність ТОВ «ЕКОЛІС» була прибутковою, проте чистий прибуток у 2019 р. зменшився на 22,6% і становив 1 541,4 тис грн, що на 449,5 тис грн менше, ніж у попередньому році. Це відбулося за рахунок зменшення чистого доходу від реалізації на 2 947,2 тис грн та інших операційних доходів на 59,3%. Також на суму чистого прибутку вплинуло зростання статті інших операційних витрат на 10,6%. Ці розрахунки свідчать про непостійний характер прибутковості підприємства.

Як економічна категорія прибуток характеризує фінансові результати господарської діяльності малого підприємства. Прибуток є показником, що найповніше відображає ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. На відміну від стандартної форми «Звіт про фінансові результати», де виокремлюється як мінімум чотири види прибутку (валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток до оподаткування, чистий прибуток), у скороченій формі № 2-м визначається тільки чистий прибуток як різниця між загальною величиною доходів і загальною сумою витрат [2, с. 178].

Підсумковим показником діяльності підприємства, що характеризує його з фінансового боку, є чистий прибуток. У сучасних умовах прибуток виступає найважливішим чинником стимулювання підприємницької діяльності, основою всебічного розвитку підприємства. Рівень прибутковості підприємства розраховується за допомогою двох показників – прибутку та рентабельності.

Відносними показниками, що характеризують ефективність діяльності та фінансовий стан малих підприємств, є показники рентабельності. Для фінансового

Таблиця 1 – Динаміка фінансових результатів суб'єкта малого підприємництва «ТОВ «ЕКОЛІС» за 2018–2019 рр. (тис грн)

Стаття	Код рядка	2018 рік	2019 рік	Абсолютні зміни, тис грн	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	30258,1	27310,9	-2947,2	-9,7
Інші операційні доходи	2120	233,0	94,8	-138,2	-59,3
Інші доходи	2240	-	-	-	-
Разом доходи	2280	30491,1	27405,7	-3085,4	-10,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(24359,8)	(21465,6)	2894,2	-11,8
Інші операційні витрати	2180	(3671,7)	(4060,4)	-388,7	10,6
Інші витрати	2270	(-)	(-)	-	-
Разом витрати	2285	(28031,5)	(25526,0)	2505,5	-8,9
Фінансовий результат до оподаткування	2290	2459,6	1879,7	-579,9	-23,6
Податок на прибуток	2300	(468,7)	(338,3)	130,4	-27,8
Чистий прибуток (збиток)	2350	1990,9	1541,4	-449,5	-22,6

Джерело: розраховано авторами за даними фінансової звітності ТОВ «ЕКОЛІС»

аналізу найважливішими показниками є розрахунок співвідношення чистого прибутку до рівня продажів, активів, власного капіталу і витрат. Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку малого підприємства. Методику розрахунку показників рентабельності суб'єктів малого підприємництва наведено в табл. 2.

На короткострокову та довгострокову платоспроможність підприємства впливає його спроможність отримувати прибуток. За даними фінансової звітності малого підприємства «ТОВ «ЕКОЛІС» проведемо аналіз динаміки показників рентабельності, що наочно представлено в табл. 3.

Графічно показники рентабельності ТОВ «ЕКОЛІС» представлено на рис. 2.

За даними табл. 3 встановили, що рентабельність активів у 2019 р. порівняно з 2018 р. знизилася на 26,8%, що показує ефективність використання підприємством власних активів із метою одержання прибутку і демонструє, який розмір чистого прибутку приносить кожна гривня, що вкладена в активи підприємства. Цей показник є заниженим. Кожна гривня, вкладена в активи підприємства, принесла у 2018 р. 13,8 коп., а в 2019 р. рентабельність була 10,1 коп.

Показник рентабельності власного капіталу також має тенденцію до зниження та становить у 2019 р. 17%, що на 35,8% менше, ніж у 2018 р. Рентабельність основного капіталу характеризується позитивною динамікою і вказує на ефективне використання основних засобів для отримання прибутку. Показник рентабельності реалізації характеризує найважливіший аспект діяльності суб'єкта малого підприємництва підприємства – реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах. Коефіцієнт рентабельності реалізації зв'язує оперативну та стратегічну діяльність підприємства. Рентабельність реалізованої продукції у 2019 р. зменшилася на 15,2% та показує, скільки гривень прибутку припадає на 1 грн виручки від реалізації; у 2018 р. цей показник становив 6,6 грн, у 2019 р. – 5,6 грн.

Рентабельність доходів указує на ефективність політики ціноутворення всіх видів доходів малого підприємства. У 2019 р. цей показник знизився на 13,8% порівняно з 2018 р. Рентабельність діяльності розраховується як відношення прибутку до витрат (ресурсів); у 2019 р. цей показник знизився на 15,5% та становив 6 грн чистого прибутку, що припадає на 1 грн всіх витрат; у 2018 р. цей показник становив 7,1 грн.

Таким чином, рентабельність є відносним показником, що комплексно характеризує ефективність діяльно-

Таблиця 2 – Показники розрахунку рентабельності суб'єкта малого підприємництва

№	Найменування показника	Економічний зміст розрахунку	Розрахунок показника	Характеристика показника
1	Рентабельність активів	Чистий прибуток / Валюта балансу	р. 2350, форма № 2-м / р. 1300, форма № 1-м	Характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку
2	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	р. 2350, форма № 2-м / р. 1495, форма № 1-м	Характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує власний капітал для отримання прибутку
3	Рентабельність основного капіталу	Чистий прибуток / Основні засоби	р. 2350, форма № 2-м / р. 1010, форма № 1-м	Характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує основні засоби для отримання прибутку
4	Рентабельність реалізованої продукції	Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації	р. 2350, форма № 2-м / р. 2000, форма № 2-м	Характеризує ефективність виробничої діяльності підприємства, показує, скільки гривень прибутку припадає на 1 грн виручки від реалізації
5	Рентабельність доходів	Чистий прибуток / Всього доходів	р. 2350, форма № 2-м / р. 2280, форма № 2-м	Показує загальну ефективність діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення всіх видів доходів
6	Рентабельність діяльності	Чистий прибуток / Всього витрат	р. 2350, форма № 2-м / р. 2285, форма № 2-м	Показує, скільки гривень чистого прибутку припадає на 1 грн всіх витрат

Джерело: систематизовано авторами за [7]

Таблиця 3 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «ЕКОЛІС»

№	Найменування показника	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст	Темп приросту, %
1	Рентабельність активів, %	13,8	10,1	-3,7	-26,8
2	Рентабельність власного капіталу, %	26,5	17,0	-9,5	-35,8
3	Рентабельність основного капіталу	72,9	80,7	7,8	10,7
4	Рентабельність реалізованої продукції, %	6,6	5,6	-1,0	-15,2
5	Рентабельність доходів, %	6,5	5,6	-0,9	-13,8
6	Рентабельність діяльності, %	7,1	6,0	-1,1	-15,5

Джерело: розраховано авторами за даними фінансової звітності ТОВ «ЕКОЛІС»

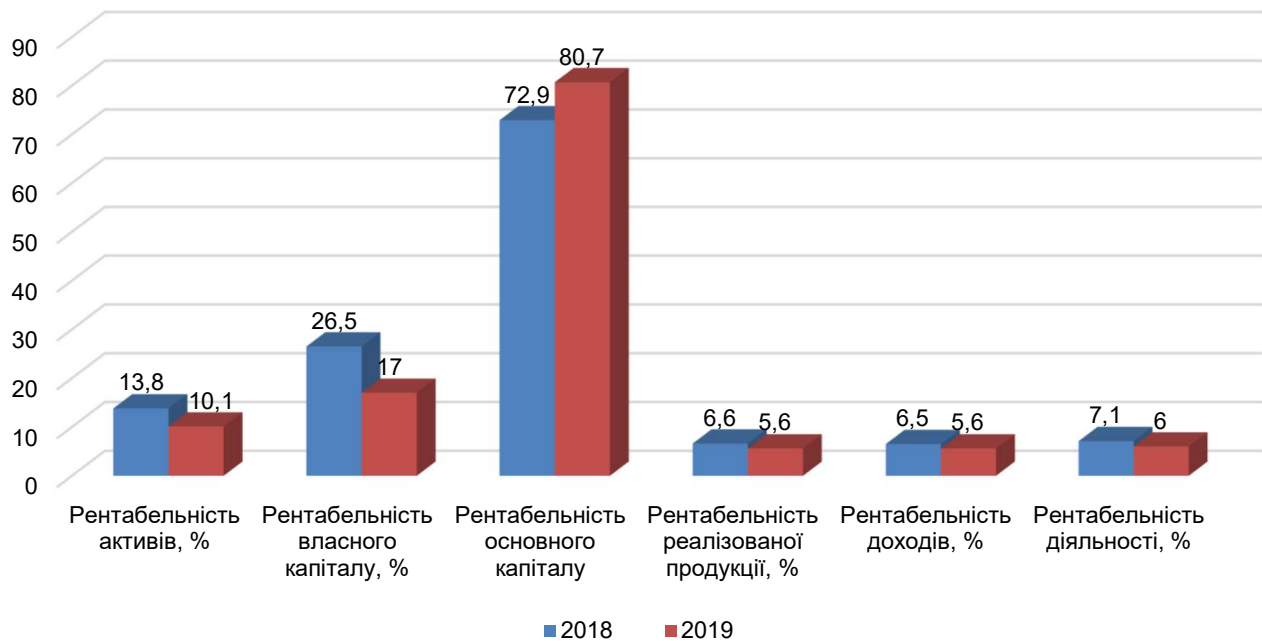

Рис. 2. Показники рентабельності підприємства ТОВ «ЕКОЛІС»

сті, а тому й управління суб'єктом малого підприємництва [5, с. 129]. Розраховані показники рентабельності вказують на ефективність діяльності підприємства та використання прибутку, тобто фінансового результату діяльності.

У результаті проведених досліджень можна зазначити, що ТОВ «ЕКОЛІС» у 2018–2019 рр. має прибутковий стан, проте відбувається зниження чистого прибутку на 449,5 тис грн у 2019 р. порівняно з 2018 р., та становив 1 541,4 тис грн. Для зміцнення фінансового стану підприємству необхідно виконати низку змін.

Для поліпшення фінансового стану ТОВ «ЕКОЛІС» пропонуємо заходи для фінансової стабілізації підприємства та напрями, спрямовані, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого – на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання, які систематизовано у табл. 4.

Необхідно зазначити, що фінансовий стан суб'єкта малого підприємництва не може бути стійким, якщо воно

не отримує прибутку в розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази малого підприємства та їх соціальної сфери. Пошук резервів, які можуть бути використані для поліпшення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складників його діяльності. Поліпшення фінансового стану підприємства можна досягти завдяки збільшенню його прибутку. Збільшувати прибуток можна за допомогою багатьох чинників. Отже, резерви зростання прибутку – це кількісні можливості збільшення прибутку завдяки:

- збільшенню обсягу реалізації продукції;
- зменшенню витрат на виробництво і реалізацію продукції: усунення перевитрат по сировині і матеріалах, усунення понадпланових відходів, усунення невірних і непродуктивних витрат у складі цехових і загальновиробничих витрат, а також у складі витрат на утримання й експлуатацію устаткування, усунення витрат від браку;

Таблиця 4 – Заходи та напрями підтримки фінансового стану суб'єкта малого підприємництва

Напрями поліпшення фінансового стану	Заходи підтримки фінансового стану
Пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу для максимальної рентабельності власного капіталу	Постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього становища суб'єкта малого підприємництва
Створення пунктів роздрібної торгівлі для розширення ринків збуту	Розроблення заходів зі зниження кредиторської заборгованості суб'єкта малого підприємництва
Реалізація продукції на складах призведе до збільшення прибутку та збільшення оборотності капіталу	Розроблення підготовчих планів у разі виникнення проблемних ситуацій, здійснення попередніх заходів для їх забезпечення
Виробництво і розроблення нових видів продукції, яка зацікавить споживачів	Упровадження планів практичних заходів у разі виникнення кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у разі відхилення розвитку ситуації
Оптимізація цін на продукцію за допомогою системи управління витратами малого підприємства	Координація дій усіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами

Джерело: систематизовано авторами за [1, с. 94; 3, с. 59; 8]

– постійному зниженню позареалізаційних збитків.

Порядок використання прибутку підприємства визначає власник. Переважно прибуток суб'єкта малого підприємництва, що підлягає розподілу, використовується на економічний розвиток (фінансування капітальних вкладень та інновацій, поповнення власних оборотних коштів, поповнення резервного капіталу) та соціальні потреби (підготовка і перепідготовка кадрів, матеріальне заохочення, розвиток та утримання соціальної інфраструктури).

Висновки. Аналіз динаміки кількості зареєстрованих суб'єктів малого підприємництва характеризується

позитивними змінами, власники малих підприємств зацікавлені у максимізації прибутку, який залежить від якості виробів, швидкого реагування на потреби виробництва та ринку, обсягів реалізації продукції, забезпечення поставок у визначений строк, а також дотримання високих стандартів ділової етики. Розрахунок показників рентабельності дасть змогу оцінити ефективність діяльності суб'єкта малого підприємництва та його фінансовий стан. Запропоновані заходи та напрями підтримки фінансового стану суб'єкта малого підприємництва дадуть змогу оптимізувати витрати, розробити цінову стратегію, здійснювати контроль фінансових результатів.

Список використаної літератури:

1. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 92–100.
2. Баришевська І.В., Андрусик В.М. Особливості складання фінансової звітності у сільськогосподарських підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 21. Ч. 2. С. 177–179.
3. Білик М.Д., Білик Т.О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування : монографія. Київ : ПанТот, 2012. 280 с.
4. Білик Т.О. Мале підприємництво: розвиток та прибутковість. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 10. С. 78–84.
5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 488 с.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Собченко (Кінева) Т.С., Гнесь О.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами суб'єктів малого підприємництва. *Молодий вчений*. 2017. № 10(50). С. 1054–1060.
8. Тесленко Т.І., Конькова Н.В. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 356–360.

References:

1. Averina M.Yu. (2012) Analiz ta otsinka finansovoho stanu pidpriemstva: shliakhy pokrashchennia [Analysis and assessment of the financial condition of the enterprise: ways to improve]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 9, pp. 92–100.
2. Baryshevska I.V., Andrusyk V.M. (2016) Osoblyvosti skladannia finansovoi zvitnosti u silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Features of financial reporting in agricultural enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 21, no. 2, pp. 177–179.
3. Bilyk M.D., Bilyk T.O. (2012) Finansovi rezultaty diialnosti malykh pidpriemstv: otsinka ta prohnozuvannia [Financial results of small enterprises: assessment and forecasting]. Kyiv: TOV «PanTot», p. 280. (in Ukrainian)
4. Bilyk T.O. (2014) Male pidpriemnytstvo: rozvytok ta prybutkovist [Small business: development and profitability]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 10, pp. 78–84.
5. Hetman O.O., Shapoval V.M. (2012) Ekonomika pidpriemstva [Enterprise economics]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury, p. 488. (in Ukrainian)
6. Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Sobchenko (Kinieva) T.S., Hnes O.P. (2017) Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia finansovymy rezultatamy subiektiv maloho pidpriemnytstva [Accounting and analytical support for managing the financial results of small businesses]. *Molodyi vchenyi*, no. 10 (50), pp. 1054–1060.
8. Teslenko T.I., Konkova N.V. (2013) Oblik finansovykh rezultativ: problemy ta shliakhy vdoskonalennia [Accounting for financial results: problems and ways to improve]. *Biznes-inform*, no. 4, pp. 356–360.

Olga Gavrysh, PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Institute of Trade and Economics of Ukrainian Engineering Pedagogics Academy (Kharkiv, Ukraine)

Iryna Porsiurowa, PhD in Economics, Senior Lecturer, Kharkiv Institute of Trade and Economics of Ukrainian Engineering Pedagogics Academy (Kharkiv, Ukraine)

METHODICAL ASPECTS OF SMALL BUSINESS PROFITABILITY INDICATORS CALCULATION

Small businesses remain one of the most influential businesses in the economy. Owners of small businesses are interested in profit maximization, the main relative indicators that characterize the profitability and financial condition are profitability indicators. In view of the above, the study of the method of the of small businesses profitability calculation in the theoretical and practical plane is updated. The aim of the study is to systematize methodological approaches to calculating profitability indicators and their use on the basis of financial statements of the current small business entity, determining reserves for profit growth through the proposed measures to maintain the financial condition of small businesses. General scientific (analysis, grouping, comparison, synthesis, deduction, induction) and specifically scientific (economic, financial, statistical analyses) methods were used to analyze the dynamics of the number of small enterprises, determine development

trends and calculate the profitability of small businesses on the basis of financial statements methods. The article considers the features of a small enterprise as one of the subjects of a market economy, analyzes the dynamic fluctuations of their number in 2010-2020 years and identifies the causes of organizational and economic changes. For financial analysis, profitability indicators are systematized, namely the calculation of the ratio of net profit to sales, assets, equity and costs, which characterize the efficiency of a small enterprise and its financial condition. On the basis of the financial statements of the operating entity, the calculation of profitability indicators is carried out and the level of its profitability and financial condition are characterized. The proposed measures for financial stabilization of small businesses and areas aimed at reducing financial liabilities and increasing monetary assets that provide these liabilities, are of practical value. The reserves of profit growth of the small business entity are determined. It is outlined that the procedure for using the profit of a small enterprise is determined by the owner and mainly the profit is distributed to the economic development and social needs of the enterprise. The results of the study should improve the organization of methods of analysis of financial performance of small businesses and increase the efficiency of financial management of the enterprise.

Key words: small business, profit, net profit, financial result, profitability, profitability indicators.

Дата надходження до редакції: 09.06.2021 р.